

17.38x16.78	1	11	עמוד	הארץ - כותרת	10/06/2020	73292285-8
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790						

הפלאפל וההגמוניה הליברלית

רויטל עמירן

פלאפל התאומים, מוסד ותיק בגבעתיים, עלה בשבוע האחרון לכותרות אחרי שבעיני החליט, בשל מצוקה כלכלית, לוותר על תעודת הכשרות הרבנית. מה שלא עשו עשרות קמפיינים של החברה האזרחית ושל פוליטיקאים נגד כפייה דתית, עשתה הקורונה והמצור קה הכלכלית שהביאה בכנפיה. תגובת הרבנות הראשית לצעד של בעל העסק, אדם שמגדיר עצמו מסורתי (פרסום אוהרה שלא לקנות אצל לו), האירה אותה כמנגנון מיותר ומנוכר, שמקשה על פרנסתם של בעלי עסקים קטנים. אבל ד"ר אבישי בן-חיים מיסגר בטוויטר את האירוע כשיעור מאלף בכוחה של ההגמוניה החילונית ליברלית, אשר לדבריו מינפה את האירוע והעימדה אותו באופן אוטומטי במרכז סדר היום התקשורתי כדי להחליש את הדת.

אף על פי שיתכן כי אצל כמה מהעיתונאים בעלי אג'נדה חילונית אכן היה האירוע בגדר הרמה להנחתה, אי אפשר להתעלם מהעובדה שלא חסרים גורמים דתיים ומסורתיים שמנסים זה שנים להילחם במונופול על הכשרות, אך כל ניסיון שלהם לקדם אלטרנטיבות ידידותיות יותר, שיכולות לסייע בהורדת יוקר המחיה, נתקל בחורמה הבצורה של ההגמוניית הרבנות הראשית.

רבנות זו אינן לה דבר וחצי דבר עם היהדות המכילה והסובלנית שמאפיינת את תפישת עור' למם של מי שבן-חיים מכנה "ישראל השנייה" – ציבור מסורתי שלרובו אינן שני כיורים בבית, וחי לו במלה של מוכר פלאפל מסורתי שמצהיר כי הוא משתמש בחומרי גלם כשרים. סיפור הפלאפל רק ממחיש כיצד תיאוריית ההגמוניה החילונית ליברלית שמדכאת את "ישראל השנייה" משמשת להסקת מסקנות בעייתיות, שפועלות דווקא לרעת המוחלשים.

הטיעון בדבר קיומה של ההגמוניה אשכנזית, חילונית, אמידה וליברלית, שלאחר שאיבדה את כוחה הפוליטי והתרבותי לטובת קבוצות דתיות ומסורתיות התבצרה במחוזות המשפט והעיתונות – אינו טיעון מקורי של ד"ר בן-חיים. חוקרים שונים ובראשם אחד החוקרים הבולטים של המשפט, התרבות והחברה בישראל, פרופ' מני מאוטנר, טוענים זאת ובצדק כבר לאורך שני עשורים כמעט. מאוטנר אף סבור כי חוסר האמון הציבורי ההולך וגורר ברבנות המשפט העליון נובע בין השאר מחוסר הנכונות של מערכת המשפט לבחון את

החילונים הליברלים אולי השתלטו על המשפט והעיתונות, אבל כפייה דתית פוגעת דווקא במסורתיות המוחלשים

עצמה ולשאול היכן טעתה. ואשר לעיתונות, העובדה שדמויות מרכזיות בה סימנו את נתיבה כאויב כבר בתחילת דרכו, בשעה שפוליטיקאים המייצגים את המחנה הליברלי (ציפי לבני, לדוגמה) אותרגו, אינה מוסיפה לה נקר' דות בקרב הציבור שאינו מגדיר עצמו ליברלי. הבעיה היא ברדוקציה שהביקורת המוצדקת נגד מערכת המשפט והתקשורת מובילה אליה. מאוטנר מן הסתם לא כיוון לכך, אך בעקבות רדוקציה זו התיאוריה שלו נהפכת לכלי בידי בעלי כוח בקידום האינטרסים שלהם על חשבון קבוצות מוחלשות. כך קורה כאשר בן-חיים מתייצב אוטומטית לימינה של שרה נתניהו בפרשות ההתעמרות לכאורה בעובדות מוחלטות, או לימינה של הרבנות במקרה של "פלאפל התאומים", וכך קורה כאשר מנסים לסמן את תיק 4000 – חשדות

לדיל מפוקפק בין נתניהו לבעל ההון שאול אלו' ביץ', שגרם לכובו חמור של כספי ציבור – כר' דיפה משפטי.

אם בוחנים את תולדות הצינונות, ההתנגדות בין מערכת המשפט, המייצגת ערכים ליברליים, לבין המערכת הפוליטית לא החלה בימי נתניהו. הפער בין שני העולמות הערכיים – זה הליברלי וזה הלאומי – היה שם כבר בזמן היותו של הרצל יו"ר הקונגרס הצינוני. נכון הדבר שבעקבות תהליכים סוציולוגיים שונים השסע הלך והחמיר. אלא שבשונה מהמנהיגים הצינונים הראשונים, שידעו לשמור על איוון והערכה כלפי שלטון החוק ולא חשבו שתפקיד העיתונות להחמיא למנהיגים, כיום הקריאה היוצאת מהשלטון היא לחסלם, וזאת לאחר סיומנם כמערכות שמשתפות פעולה באופן אינטימני עם הכוחות הליברליים לצורך דיכוי הכוחות הלאומיים יותר.

העליה הגדולה אינו מאפשר לביקורת לגייס ימיית – הנוגעת למשל לניגודי עניינים של שופטים, או לפרשת סגירת התיק של פרקליטת מחוז תל אביב לשעבר, רות דויד – לקבל את הקשב הראוי. החשש במחנה הליברלי מפני אובדן האיוונים הדמוקרטיים הוא אמיתי, והצעות החקיקה האחרונות, וכן הכרסום העקבי במעמד הכנסת, רק מגבירות אותו.

ד"ר בן-חיים, המתיימר לייצג את "ישראל השנייה", עוסק בחיפוש מתמיד אחר הצדקות לתיאוריה שאימץ. חבל שאינו משקיע את כל האנרגיה הזאת בניסיון לתקן את המערכות, צעד שהיה קונה לו בעלי ברית רבים בקרב כמה מהאנשים בשמאל, שרעיון החזרה ל"ארץ ישראל הישנה והטובה" מעורר בהם תגובה ארגונית קשה.

ד"ר עמירן חקרה בעבודת הדוקטורט שלה את התנועה הצינונית, וכיום היא מגישה עורכת ומפיקה את הפודקסט: "על ציונות, אקטואליה ומה שביניהם".